

ISSN 2076-586X

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Черкаський національний університет
імені Богдана Хмельницького

ВІСНИК
ЧЕРКАСЬКОГО
УНІВЕРСИТЕТУ

Серія
ПЕДАГОГІЧНІ НАУКИ

Виходить 18 разів на рік
Заснований у березні 1997 року

№ 1, 2016

Черкаси – 2016

**Засновник, редакція, видавець і виготовлювач –
Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького**
Свідоцтво про державну перереєстрацію КВ № 21391-11191Р від 25.06.2015

Матеріали "Вісника" присвячені актуальним проблемам соціально-педагогічної роботи, професійної підготовки спеціалістів соціальної сфери. У публікаціях досліджуються аспекти соціально-педагогічної роботи з різними категоріями населення, зокрема: соціально-педагогічна робота з сім'ями, дітьми та молоддю, людьми похилого віку, підлітками, схильними до адиктивної поведінки; спрямованої на виявлення та розвиток обдарованості дитини; взаємодію фахівців з дитячими, молодіжними та громадськими організаціями; формування професіоналізму спеціалістів соціальної сфери, аналізується міжнародний і вітчизняний досвід соціально-педагогічної діяльності.

Наукові статті збірника рекомендовані викладачам вищої школи, аспірантам, студентам, соціальним працівникам, а також усім, хто цікавиться соціально-педагогічною проблематикою.

Журнал входить до «Переліку наукових фахових видань України, в яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук» на підставі Наказу МОН України від 12 травня 2015 р. № 528).

Випуск №1 наукового журналу Вісник Черкаського університету. Серія «Педагогічні науки» рекомендовано до друку та до поширення через мережу Інтернет Вченою радою Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького (протокол №4 від 11.02.2016).

Журнал реферується Українським реферативним журналом "Джерело" (засновники: Інститут проблем реєстрації інформації НАН України та Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського).

Головна редакційна колегія:

Черевко О.В., д.е.н. (головний редактор); *Боєчко Ф.Ф.*, член-кор. НАПН України, д.б.н., проф. (заступник головного редактора); *Корновенко С.В.*, д.і.н., проф. (заступник головного редактора); *Кирилюк Є.М.*, д.е.н., доц. (відповідальний секретар); *Архипова С.П.*, к.пед.н., проф.; *Біда О.А.* д.пед.н., проф.; *Гнезділова К.М.*, д.пед.н., доц.; *Головня Б.П.*, д.т.н., доц.; *Гусак А.М.*, д.ф.-м.н., проф.; *Землюліна Н.І.*, д.і.н., доц.; *Жаботинська С.А.*, д.філол.н., проф.; *Кузьмінський А.І.*, член-кор. НАПН України, д.пед.н., проф.; *Кукурудза І.І.*, д.е.н., проф.; *Лизогуб В.С.*, д.б.н., проф.; *Ляшенко Ю.О.*, д.ф.-м.н., доц.; *Марченко О.В.*, д.філос.н., проф.; *Масненко В.В.*, д.і.н., проф.; *Мігус І.П.*, д.е.н., проф.; *Мінаєв Б.П.*, д.х.н., проф.; *Морозов А.Г.*, д.і.н., проф.; *Перехрест О.Г.*, д.і.н., проф.; *Поліщук В.Т.*, д.філол.н., проф.; *Савченко О.П.*, д.пед.н., проф.; *Селіванова О.О.*, д.філол.н., проф.; *Чабан А.Ю.*, д.і.н., проф.; *Шпак В.П.*, д.пед.н., проф.

Редакційна колегія серії:

Гнезділова К.М., д.пед.н., доц. (відповідальний редактор напрямку "Методика навчання"); *Сердюк З.О.*, к.пед.н., доц. (відповідальний секретар напрямку "Методика навчання"); *Шпак В.П.*, д.пед.н., проф. (відповідальний редактор напрямку "Управління освітою"); *Михальчук О.О.*, к.пед.н., доц. (відповідальний секретар напрямку "Управління освітою"); *Біда О.А.*, д.пед.н., проф. (відповідальний редактор напрямку "Теорія та історія педагогіки"); *Кучай Т.П.*, к.пед.н., доц. (відповідальний секретар напрямку "Теорія та історія педагогіки"); *Архипова С.П.*, к.пед.н., проф. (відповідальний редактор напрямку "Соціальна педагогіка"); *Майборода Г.Я.*, к.пед.н., доц. (відповідальний секретар напрямку "Соціальна педагогіка"); *Данилюк С.С.*, д.пед.н., доц. (відповідальний редактор напрямку "Професійна освіта"); *Лодатко Є.О.*, д.пед.н., доц. (відповідальний секретар напрямку "Професійна освіта"); *Акуленко І.А.*, д.пед.н., проф.; *Бурда М.І.*, д.пед.н., проф., академік НАПН України; *Вовк О.І.*, д.пед.н., доц.; *Грабовий А.К.*, к.пед.н., доц.; *Градовський А.В.*, д.пед.н., проф.; *Гриценко В.Г.*, к.пед.н., доц.; *Десятов Т.М.*, д.пед.н., проф.; *Дімітріна Каменова*, проф. (Болгарія); *Свтух М.Б.*, д.пед.н., проф., академік НАПН України; *Капська А.Й.*, д.пед.н., проф.; *Кондрашова Л.В.*, д.пед.н., проф.; *Король В.М.*, к.пед.н., проф.; *Крилова Т.В.*, д.пед.н., проф.; *Кузьмінський А.І.*, член-кор. НАПН України, д.пед.н., проф.; *Мельников О.І.*, д.пед.н., проф. (Білорусь); *Мілушев В.Б.*, доктор, проф. (Болгарія); *Ничкало Н.Г.*, д.пед.н., проф., академік НАПН України; *Остапенко Н.М.*, д.пед.н., проф.; *Савченко О.П.*, д.пед.н., проф.; *Семеріков С.О.*, д.пед.н., проф.; *Симоненко Т.В.*, д.пед.н., проф.

Адреса редакційної колегії:

18000, Черкаси, бульвар Шевченка, 81,
Черкаський національний університет ім. Б. Хмельницького,
кафедра дошкільної і початкової освіти. Тел. (0472) 33-10-96
web-сайт: <http://biblioteka.cdu.edu.ua/index.php/visnuku-chnu?id=253>.
e-mail: (valentina_shpak@mail.ru)

УДК 37.378

КУЧАЙ Олександр Володимирович,
кандидат педагогічних наук, доцент кафедри
дошкільної освіти Черкаського національного
університету імені Богдана Хмельницького
e-mail: kuchay@ukr.net

ХАНДЮК Олена Іванівна
студентка Черкаського національного університету
імені Богдана Хмельницького
e-mail: kuchay@ukr.net

ОСОБЛИВОСТІ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ

***Анотація.** У статті висвітлюється проблема здоров'язбережувальної компетентності учнівської молоді. Аналізуються сучасні наукові підходи структурними складовими здоров'я. Реалізація необхідних здоров'язбережувальних технологій щодо свідомого ставлення до здоров'я базується на отриманні учнівської молоді необхідних знань, умінь і навичок фізичного, психічного, духовного та соціального здоров'я.*

***Ключові слова:** здоров'язбережувальна компетентність, учнівська молодь, освіта.*

Постановка проблеми. Найважливішим завданням сучасної освіти – є виховання здорового покоління, свідомого ставлення особистості до свого здоров'я та здоров'я оточуючих. Протягом навчання в учнівській молоді прогресують відхилення у стані здоров'я, зростає кількість хронічних захворювань, погіршується психічний розвиток дітей. Усе це вимагає від учителів пошуку нових педагогічних підходів, використання спеціальних методик, які б сприяли збереженню здоров'я учнівської молоді, формували в них навичок здорового способу життя. У сучасній освіті формування здоров'я учнівської молоді здійснюється на основі різних підходів. Одним із головних підходів є компетентнісний, згідно з яким, результатом освіти має бути набуття учнем здоров'язберігаючої компетентності, тобто властивостей, спрямованих на збереження здоров'я свого та оточуючих [1].

Аналіз останніх публікацій. Проблемою здоров'язбережувальної компетентності займалися О. Аксьонова, Т. Бабко, В. Бобрицька, Т. Бойченко, А. Карабашева Д. Давиденко, Л. Дробот, С. Кондратюк, К. Купер, С. Лапаєнко, Н. Максимова, В. Оржеховська та ін. У системі вищої школи зазначену проблему вирішують Н. Белікова, Д. Воронін, О. Дворнікова, О. Дорошенко, Н. Панчук та ін.

Виклад основного матеріалу. На сучасному етапі розвитку педагогічної науки відбувається інтеграція культурологічного та компетентнісного підходів до підготовки фахівця. У зв'язку з цим у науковий обіг вводиться поняття компетентності здоров'язбереження як якості особистості, що охоплює знання про будову і функції організму людини, норми і правила гігієни, ціннісні орієнтації на здоровий спосіб життя, досвід здоров'язбережувальної діяльності. Обговорюються умови формування здоров'язбережувальної компетентності. Здоров'я стає педагогічною категорією, а його збереження в учнівській молоді – об'єктом педагогічного впливу [2].

В основу здоров'язбережувального навчально-виховного процесу покладено компетентнісний підхід як системоутворюючий фактор розвитку особистісних якостей учнів та формування позитивного ставлення до здоров'я людини.

Розуміючи, що здоров'я здебільшого залежить від самої людини, її свідомості, педагоги мають приділяти значну увагу формуванню в учнівській молоді позитивного ставлення до власного здоров'я. Основою такої діяльності є певна система взаємодії з учнівської молоді: організація просвітницької роботи, залучення учнівської молоді до різних видів оздоровчої діяльності, виховання природнього ставлення до самовдосконалення.

Реалізація необхідних здоров'язбережувальних технологій щодо свідомого ставлення до здоров'я базується на отриманні учнівської молоді необхідних знань, умінь і навичок фізичного, психічного, духовного та соціального здоров'я [3].

Із поняттям здоров'язбережувальна компетентність тісно пов'язана дефініція здоров'я. Феномен здоров'я був предметом дослідження багатьох науковців і розглядався в кількох аспектах: філософському, медико-біологічному та соціально-педагогічному; його сутність вивчали М. Амосов, Е. Вайнер, В. Войтенко, І. Мурахов, Г. Нікіфоров, Ю. Лісичин, В. Петленко та ін. Здійснені дослідження засвідчують, що категорія «здоров'я» визначається дослідниками як інтегративна якість повноцінного гармонійного людського буття в усіх його вимірах та аспектах.

Здоров'я – поняття багатопланове. Це не лише відсутність хвороб, а й комфортне психологічне самопочуття, гарний настрій, високий рівень пристосування, благополуччя. Тобто це гармонійне поєднання фізичного, психічного, духовного і соціального здоров'я як результат самодисципліни, самопізнання, самореалізації на основі стійкої потреби бути здоровим.

За сучасними науковими підходами структурними складовими здоров'я визначено:

- психічне здоров'я – стан психічної сфери людини, який характеризується загальним душевним комфортом, забезпечує адекватну регуляцію поведінки й обумовлений потребами біологічного і соціального характеру;
- фізичне здоров'я, що розглядається як поточний стан функціональних органів і систем організму;
- духовне здоров'я - це стан духовного світу особистості, його сприйняття складових духовної культури людства, освіти, науки, мистецтва, релігії, моралі, етики.
- соціальне здоров'я – система цінностей, настанов і мотивів поведінки в соціальному середовищі.

Усі компетентності взаємопов'язані між собою й підпорядковуються здоров'язбережувальній.

Здоров'язбережувальна компетентність передбачає збереження власного фізичного, соціального, психічного та духовного здоров'я і здоров'я свого оточення. Вона включає:

- життєві навички, що сприяють фізичному здоров'ю (раціональне харчування, рухова активність, санітарно-гігієнічний режим праці та відпочинку);
- навички, що сприяють соціальному здоров'ю (ефективне спілкування, співчуття, розв'язання конфліктів, поведінка в умовах тиску, погроз, дискримінації, спільна діяльність та співробітництво);
- навички, що сприяють духовному та психічному здоров'ю (самоусвідомлення та самооцінка, аналіз проблем і прийняття рішень, визначення життєвих цілей та програм, самоконтроль, мотивація успіху та тренування волі) [4].

Висновки. На сучасному етапі реформаційних перетворень в Україні здоров'я громадян є одним із складників національного розвитку. У зв'язку з цим збереження та зміцнення здоров'я учнівської молоді є одним із головних завдань соціальної програми нашої держави. Для розв'язання даного завдання необхідно сформулювати в учнівській молоді стійку мотивацію до здорового способу життя, здійснити комплекс здоров'язбережувальних заходів, спрямованих на усвідомлення ними цінності свого здоров'я [5].

Збереження здоров'я в освітньому просторі спрямовується на підвищення ціннісного ставлення до власного здоров'я і здоров'я учнівської молоді; на створення умов, які дають змогу не нашкодити, а покращити фізичне та психічне благополуччя учнівської молоді і педагогів; на реалізацію методів, форм і засобів навчання відповідно до фізіологічно-психологічних принципів збереження здоров'я; на впровадження системи заходів, що забезпечують гармонійний духовний і фізичний розвиток, запобігають розвитку захворювань, а також діяльність, спрямовану на збереження та підвищення рівня здоров'я учнівської молоді [6].

Список використаної літератури

1. Формування здоров'язбережувальних компетентностей учнів молодшого шкільного віку – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://teacher.at.ua/publ/formuvannja_zdorov_jazberezhuvalnikh_kompetentnostej_uchniv_molodshogo_shkilnogo_viku/19-1-0-8244
2. Поліщук Н. М. Підготовка вчителя в системі післядипломної педагогічної освіти до розвитку здоров'язбережувальної компетентності учнів основної школи: автореферат дис. на здобуття наукового ступеня канд. пед. наук спец. 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. – Житомир, 2013. – 22 с.
3. Ващенко О.М. Особливості навчання учнів в умовах здоров'язбережувальної педагогіки – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ippo.org.ua/files/%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%BD%D0%B8/>

D0%9E%D0%A1%D0%A2%D0%90%D0%9D%D0%9D%D0%86_%D0%9D%D0%9E%D0%92%D0%98%D0%9D%D0%98_2011/0911/2.doc

4. Кравчук Н. Проблема формування здоров'язбережувальної компетентності у майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів у сучасних дослідженнях – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kspu.kr.ua/ua/ntmd/konferentsiy/3-mizhnarodna-internet-konferentsiia-2015/sektsiia-4/3593-problema-formuvannya-zdorov-yazberezhuvальноi-kompetentnosti-u-maybutnikh-vykhovateliv-doshkilnykh-navchalnykh-zakladiv-u-suchasnykh-doslidzhennyakh>
5. Створення умов, спрямованих на формування здоров'язбережувальної компетентності учнів в умовах групи продовженого дня – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.zippo.net.ua/index.php?page_id=714
6. Кисла О. Формування здоров'язбережувальної компетентності у дітей дошкільного віку засобами здоров'язбережувальних технологій / Кисла О., Кошель А. // Проблеми підготовки сучасного вчителя. – 2014. – № 9 (Ч. 2). – С. 101-106

References

1. Formation healthkeeping competencies of pupils of primary school age - Retrieved from: http://teacher.at.ua/publ/formuvannya_zdorov_jazberezhuvальnikh_kompetentnostej_uchniv_molodshogo_shkilnogo_viku/19-1-0-8244
2. Polishchuk, N.M. (2013) Training teachers in postgraduate education to develop competency healthkeeping secondary school pupils: avtoref. dis. for the degree of candidate. ped. sciences of specials. 13.00.04 - theory and methods of professional education, 22 p.
3. Vashchenko, O.M. Features student learning in terms of pedagogy zdorov'yazberezhuvальноi - Retrieved from: http://www.ippo.org.ua/files/%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%BD%D0%B8/%D0%9E%D0%A1%D0%A2%D0%90%D0%9D%D0%9D%D0%86_%D0%9D%D0%9E%D0%92%D0%98%D0%9D%D0%98_2011/0911/2.doc
4. Kravchuk, N. Shaping healthkeeping competence of future teachers of preschool educational institutions in the current study - Retrieved from: <http://www.kspu.kr.ua/ua/ntmd/konferentsiy/3-mizhnarodna-internet-konferentsiia-2015/sektsiia-4/3593-problema-formuvannya-zdorov-yazberezhuvальноi-kompetentnosti-u-maybutnikh-vykhovateliv-doshkilnykh-navchalnykh-zakladiv-u-suchasnykh-doslidzhennyakh>
5. Creation of conditions aimed at forming healthkeeping competence of students in terms Daycare - Retrieved from: http://www.zippo.net.ua/index.php?Page_id=714
6. Kysla, O. (2014) Formation healthkeeping competence in preschool children means zdorov'yazberezhuvальnyh technology. *Problems of modern teacher*. № 9 (Part 2). P. 101-106

KUCHAI Olexander Volodymyrovych, Ph.D., associate professor of preschool education Bohdan Khmelnytsky Cherkasy National University
e-mail: kuchay@ukr.net

HANDYUK Olena, student of Bohdan Khmelnytsky Cherkasy National University
e-mail: kuchay@ukr.net

FEATURES HEALTHKEEPING PUPILS COMPETENCE UNDER THE PRESENT

Summary. In the article the problem healthkeeping competence of students. Suchasniy analyzed scientific approaches structural components of health. Healthkeeping implementation of necessary technologies for conscious attitude to health based on getting pupils the necessary knowledge and skills of physical, mental, spiritual and social health.

Keeping health education area aimed at increasing the value attitude to their own health and the health of students; to create conditions that allow no harm, and improve physical and mental well-being of students and teachers; for the implementation of methods, forms and means of education according to the physiological and psychological principles of maintaining health; on the introduction of measures to ensure the harmonious spiritual and physical development, prevent disease development and activities aimed at preserving and improving the health of students

At present transformations in Ukraine Reform health of citizens is one of the components of national development. In this regard the preservation and strengthening of health of students is one of the main tasks of the social program of our country. To solve this problem it is necessary to form a stable motivation of students to a healthy lifestyle, healthkeeping carry out activities aimed at awareness of the value of their health

Keywords: zdorov'yazberezhuvальna competence, students, education.

Одержано редакцією 20.12.2015
Прийнято до публікації 22.12.2015